

Iorgu Iordan: incoruptibilul stareț al lingvisticii românești

INGA DRUȚĂ, doctor în filologie

Iorgu Iordan, „incoruptibilul stareț”, este un model moral și științific care a inspirat, în cariera lor de cercetare și în viața personală, generații de filologi români. Celebru prin integritatea sa, a fost supranumit de discipolii săi și Cato cel Bătrân. Înalt, sobru, „un domn cu alură englezească”, foarte respectat de toată lumea și îndrăgit de studenți, profesorul Iordan era sociabil, curios, deschis spre tot ce e nou.

Se naște la 11 octombrie 1888 la Tecuci, într-o familie cu 10 copii. A urmat liceul la Iași, unde l-a avut ca profesor pe Garabet Ibrăileanu, apoi Facultățile de Litere și de Drept ale Universității din Iași. Un rol special în formarea lui Iorgu Iordan a avut profesorul Al. Philippide. Viitorul savant a luat licența la ambele facultăți, însă nu a practicat dreptul niciodată. La Facultatea de Drept s-a atașat de Constantin Stere (care era profesor), personalitate ce i-a influențat în multe drumul vieții. Și-a început cariera ca profesor de germană la un liceu. Își ia doctoratul cu o teză de fonetică, apoi merge la Bonn, la o specializare, unde, grație primelor publicații, devine cunoscut unor cercuri largi de specialiști. Lucrarea sa fundamentală, *Introducere în studiul limbilor romanice. Evoluția și starea actuală a lingvisticii românești*, apare la Iași în 1932. Și-a continuat specializarea la Paris, apoi în Spania și în Italia, în vederea lărgirii orizontului în domeniul limbilor și literaturilor romanice. În 1926 vine în fruntea Catedrei de romanistică. Grație pregătirii sale excepționale, dublate de o putere de muncă aproape neobișnuită (lucra până la 14 ore pe zi!), Iorgu Iordan a reușit să facă, în scurt timp, din noua catedră o prezență dintre cele mai relevante în întreaga universitate. Filolog complex, Iordan ținea atât cursuri de gramatică comparată și de istorie a limbii, cât și cursuri de literatură a popoarelor romanice. Era îndrăgostit de tot ce era legat de Spania.

În această perioadă a publicat o *Gramatică a limbii române* (1937) și două lucrări fundamentale prin care avea să orienteze studiul limbii naționale spre cercetarea fazelor ei actuale, spre deosebire de toți lingviștii de atunci, atrași de aspectele istorice ale limbii: *Limba română actuală. O gramatică a greșelilor* (1943) și *Stilistica limbii române* (1945), cărți actuale și astăzi prin relevanța comentariilor lingvistice și diversitatea faptelor de limbă observate.

În 1946 se transferă la București și devine director al Institutului de Lingvistică, în cadrul căruia

avea să se continue elaborarea *Dicționarului tezaur al limbii române* și avea să se realizeze *Gramatica Academiei*. A fost decan al Facultății de Filologie și rector al Universității din București, vicepreședinte al Academiei și președinte al Comisiei Naționale pentru UNESCO, fondator și președinte al Societății Române de Lingvistică Romanică. În pofida atâtor sarcini, își îndeplinea obligațiile profesionale cu regularitate de ceasornic. Era de o punctualitate proverbială, calculat, își ținea cursurile impecabil, rareori zăbovind în pauze. Acad. Marius Sala își amintește cum, pe când era student, în februarie '54, în timpul unui viscol feroce, profesorul Iordan, plin de zăpadă, și-a făcut apariția exact la ora 16, ca în fiecare marți, pentru consultațiile săptămânale. „Era de o corectitudine care, în lumea noastră valahă, obișnuită cu lenea și *aflarea în treabă*, producea spaimă. (...) Părea că nici Dumnezeu nu-l abate de la drumul său...” (Eugen Simion)

Prin susținuta sa activitate științifică, profesorul Iorgu Iordan a exercitat o influență permanentă asupra lingviștilor din țară și din străinătate. A fost doctor honoris causa al universităților din Berlin, Montpellier, Iași și Gand, membru corespondent al academiilor de științe din Leipzig, Berlin, Viena și München.

Acad. Marius Sala, actualul director al Institutului de Lingvistică din București, i-a numit pe mentorii săi, Iorgu Iordan și Al. Rosetti, „cei doi stâlpi ai înțelepciunii”, metaforă prin care sugerează că celebrii lingviști, „maestrii săi incontestabili”, au fost persoane care au avut capacitatea superioară de înțelegere a lucrurilor și care au constituit sprijinul în dezvoltarea sa lingvistică. În discursul său de recepție la Academia Română (2001), Marius Sala evocă cu căldură, culoare și simpatie intelectuală aceste veritabile mituri ale filologiei românești, inițiatori și coordonatori ai unor mari proiecte lingvistice din epoca lor, creatori de școală, care au dominat lingvistica românească după al Doilea Război Mondial. De la Iorgu Iordan, care era extraordinar de atent, erudit, „am învățat că nu trebuie să facem afirmații categorice, până nu avem o informație cât mai completă. Îndoielile lui erau tot atâtea piste noi de cercetare”.

La sărbătorirea a 90 de ani, Iorgu Iordan a fost înțeles care e cea mai mare satisfacție a lui ca profesor și lingvist. Savantul, modest, a răspuns: „Am un fost elev, Marius Sala, colaborator al meu, care m-a întrecut...”